

ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ*

Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, συνέπεια του διεθνούς ανταγωνισμού μεταξύ ΗΠΑ, ΝΑΤΟ, ΕΕ και της Ρωσίας, αποτελεί σημαντικό ζήτημα της πολιτικής διαπάλης. Για το επαναστατικό κίνημα έχει εξαιρετική σημασία ο καθορισμός του χαρακτήρα του πολέμου, των δυνάμεων που τον διεξάγουν, των πραγματικών στόχων της κάθε πλευράς, η χάραξη αυτοτελούς πολιτικής γραμμής. Το ΚΚΕ (στην Απόφαση της ΚΕ στις 9.3.22) κάνει συγκεκριμένη ανάλυση της κατάστασης και καλεί τον ελληνικό λαό σε επαγρύπνηση και συναγερμό ενάντια στον ιμπεριαλιστικό πόλεμο και την ελληνική εμπλοκή.¹

Σε σειρά αναλύσεων, που ασκούν κριτική στη θέση του ΚΚΕ για το χαρακτήρα του πολέμου στην Ουκρανία, ανάμεσα σε άλλα, πολιτικού χαρακτήρα, επιχειρήματα παρουσιάζονται με επιλεκτικό τρόπο στοιχεία για την οικονομία της Ρωσίας, όπου δίνεται έμφαση είτε σε επιμέρους χαρακτηριστικά της (π.χ. το μεγάλο ειδικό βάρος του εξορυκτικού τομέα) είτε στη σχετική θέση της χώρας στο διεθνές ιμπεριαλιστικό σύστημα.

Το ΚΚΕ, με βάση τη λενινιστική μέθοδο επιστημονικής ανάλυσης του ιμπεριαλιστικού σταδίου του καπιταλισμού, μελετά τη σύγχρονη πραγματικότητα, λαμβάνοντας υπόψη ότι στη διάρκεια εκατό και πάνω χρόνων από το πέρασμα του καπιταλισμού στο ιμπεριαλιστικό στάδιο, και ιδιαίτερα μετά την ανατροπή του σοσιαλιστικού συστήματος, ο μονοπωλιακός καπιταλισμός επικρατεί πλέον ως παγκόσμιο σύστημα, στο οποίο η θέση της κάθε χώρας καθορίζεται από την οικονομική, την πολιτική και τη στρατιωτική ισχύ της, μέσα σ' ένα δυναμικό αντιφατικό πλέγ-

* Κείμενο της Ιδεολογικής Επιτροπής της ΚΕ του ΚΚΕ.

1. Απόφαση της ΚΕ του ΚΚΕ για τον ιμπεριαλιστικό πόλεμο στην Ουκρανία, Μάρτη 2022.

μα ανισότιμων αλληλεξαρτήσεων, και μεταβάλλεται σύμφωνα με το νόμο της ανισόμετρης ανάπτυξης.

Στο παρόν άρθρο γίνεται προσπάθεια να παρουσιαστούν βασικά μεγέθη της οικονομίας της Ρωσίας, που επιτρέπουν την εξαγωγή μερικών βασικών συμπερασμάτων σχετικά με τη θέση της χώρας στο ιμπεριαλιστικό σύστημα, καθώς και ορισμένες ορατές αντιθέσεις που παρατηρούνται στο εσωτερικό της αστικής τάξης της Ρωσίας, αποφεύγοντας θέματα που αποτελούν αντικείμενο ξεχωριστής μελέτης.

ΛΙΓΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΣΤΟΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟ

Η ανατροπή του σοσιαλισμού στη Ρωσία αποτέλεσε μια πρωτόγνωρη ιστορική διαδικασία. Το 18ο Συνέδριο του ΚΚΕ προσδιόρισε τις βασικές αιτίες που οδήγησαν στην ανατροπή του σοσιαλισμού και αφορούσαν συνοπτικά την αποδυνάμωση του Κεντρικού Σχεδιασμού, την ενίσχυση των εμπορευματοχρηματικών σχέσεων και της δυνατότητας συσσώρευσης υπερπροϊόντος από κάθε παραγωγική μονάδα (σε αυτήν τη βάση ενισχύθηκαν δυνάμεις της ομαδικής ιδιοκτησίας), την αύξηση της απόστασης ανάμεσα στη διευθυντική και εκτελεστική εργασία και την υποχώρηση του ρόλου των Σοβιέτ. Ήταν μια μακρόχρονη πορεία υποχώρησης από τις νομοτέλειες οικοδόμησης της σοσιαλιστικής-κομμουνιστικής κοινωνίας, με ορόσημο οπορτουμιστικής στροφής το 20ό Συνέδριο του ΚΚΣΕ το 1956 (αν και ορισμένα στοιχεία ενίσχυσης του ατομικού πλουτισμού προϋπήρχαν) και κορύφωση της αντεπαναστατικής διαδικασίας με την πολιτική της περεστρόικα στα τέλη της δεκαετίας του 1980.² Φυσικά η έρευνα δε σταματά σε ό,τι αφορά τα φαινόμενα που εξελίχτηκαν στην οικονομική βάση και στο εποικοδόμημα συγκεκριμένα αυτών των κοινωνιών.

Το 1985 ξεκίνησε πλέον η «ιδιωτικοποίηση» με την καταστροφική, όπως αποδείχτηκε, διαδικασία της «περεστρόικα», το οικονομικό περιεχόμενο της οποίας συνίστατο στην καταστροφή των σοσιαλιστικών σχέσεων παραγωγής, αλλά και των παραγωγικών δυνάμεων, που ήταν ο φορέας αυτών των σχέσεων.

Ο νόμος της 26 Μάη 1988, για τους συνεταιρισμούς, αποτέλεσε ορόσημο της επικράτησης εκείνων των ηγετικών δυνάμεων του Κόμματος

2. Απόφαση του 18ου Συνεδρίου του ΚΚΕ για το Σοσιαλισμό.

και του κράτους, που εργαζόνταν επί χρόνια για την παλινόρθωση του καπιταλισμού. Στα 54 άρθρα του, ανάμεσα στις τυπικές διαβεβαιώσεις για την πρωτοκαθεδρία των σοσιαλιστικών σχέσεων παραγωγής, διαβάσαμε τις εγγυήσεις που δεσμευόταν να παρέχει το σοβιετικό κράτος στους νέους συνεταιρισμούς, εγγυήσεις που αφορούσαν την ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής –εφόσον η συνεταιριστική ιδιοκτησία ανακηρυσσόταν λαθεμένα ως σοσιαλιστική και ισότιμη με την κρατική ιδιοκτησία. Επισημαίνουμε ότι και η προηγούμενη νομοθεσία κατοχύρωνε στο συνεταιρισμό (παραγωγικό ή καταναλωτικό) κατοχή μέσων παραγωγής, αν και μέχρι τότε δεν επιτρεπόταν τα κολχόζ να μισθώνουν εργατική δύναμη, που όμως αλλάζει με το νόμο του 1988. Για την εργατική δύναμη (άρθρο 25), αξίζει να σημειωθεί ότι ο νόμος προέβλεπε πως οι όροι αμοιβής και εργασίας καθορίζονταν από την εκάστοτε σύμβαση που υπέγραφαν τα δυο μέρη, ατομικά, χωρίς την οποιαδήποτε αναφορά σε συλλογικές συμβάσεις, καθιστώντας τον ένα συμβαλλόμενο ιδιοκτήτη των όρων εργασίας και τον άλλον κάτοχο του εμπορεύματος εργατική δύναμη.

Το 1989, ακολούθησε η επίσημη κατάργηση του κρατικού μονοπωλίου στο εξωτερικό εμπόριο, ένα μέτρο που θεσμοθέτησε την ήδη εφαρμοζόμενη, από το 1986 για ορισμένες επιχειρήσεις, πρακτική, επέτρεψε τη συσσώρευση χρήματος (ρουβλιού και συναλλάγματος) στο ταμείο εξαγωγικών επιχειρήσεων, κυρίως πρώτων υλών, και την περαιτέρω διαφοροποίηση, με όρους καπιταλιστικού ανταγωνισμού, των σοβιετικών επιχειρήσεων, που πλέον μόνο κατ' όνομα παρέμεναν στην ιδιοκτησία της κοινωνίας.

Για την περίοδο αυτή, ο Γιεγκόρ Γκαϊντάρ, ένας από τους βασικούς θεωρητικούς και πολιτικούς ηγέτες της καπιταλιστικής παλινόρθωσης, έχει δηλώσει: «Στην πράξη, από το 1988, ένα μεγάλο και συνεχώς αυξανόμενο μέρος της κρατικής οικονομίας θα μπορούσε να θεωρείται πλήρως “ψευδοκρατική μορφή ύπαρξης του ιδιωτικού κεφαλαίου”. Και έπειτα από μερικά χρόνια αυτή η μορφή έγινε η κυρίαρχη.»³

Η νομοθετική κατοχύρωση των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής συνοδεύτηκε από το «πρόγραμμα των 500 ημερών», ένα σχέδιο μετάβασης στον καπιταλισμό («οικονομία της αγοράς», σύμφωνα με την επίσημη ορολογία), που συντάχτηκε με εντολή του Γκορμπατσόφ και του Γιέλτσιν, τότε προέδρου του Ανώτατου Σοβιέτ της ΣΟΣΔΡ, από ειδική επιτροπή, με επικεφαλής τον ακαδημαϊκό Σ. Σατάλιν και το συντονιστή Οι-

3. Μαξίμ Λέμπσκι, «Πώς εμφανίστηκε ο ρωσικός καπιταλισμός;», ιστοσελίδα vestnikburi.com, 1.12.2018.

κονομίας του υπουργικού συμβουλίου της ΕΣΣΔ Γ. Γιαβλίνσκι. Το έργο ανατέθηκε τον Ιούλη του 1990, παραδόθηκε τον Αύγουστο (!) και το Σεπτέμβρη του ίδιου χρόνου εγκρίθηκε μόνο από το Ανώτατο Σοβιέτ της ΣΟΣΔΡ, επειδή σε πανενωσιακό επίπεδο υπήρξαν διαφωνίες, όχι ως προς την κατεύθυνση της μετάβασης, αλλά ως προς τις προθεσμίες.⁴

Το πρόγραμμα των 500 ημερών προέβλεπε 4 στάδια εφαρμογής: 1. Ιδιωτικοποίηση κατοικιών, γης, μικρών επιχειρήσεων, μετοχοποίηση μεγάλων επιχειρήσεων (100 μέρες). 2. Απελευθέρωση τιμών (150 μέρες). 3. Σταθεροποίηση τιμών (150 μέρες) και 4. Έναρξη οικονομικής ανόδου (100 μέρες). Ως ημερομηνία έναρξης της εφαρμογής του προγράμματος ορίστηκε η 1 Νοέμβρη του 1990 και ολοκλήρωσης η 13η Φλεβάρη του 1992. Οι καταϊγιστικές εξελίξεις της διάλυσης του ενωσιακού κράτους ξεπέρασαν κατά πολύ τις προβλέψεις του προγράμματος, ωστόσο με τους δεκάδες εφαρμοστικούς νόμους που το συνόδευσαν ναρκοθέτησε τα θεμέλια του οικονομικού συστήματος. Κυριότερος από αυτούς ήταν ο νόμος «Για την ιδιωτικοποίηση των κρατικών και δημοτικών επιχειρήσεων στη ΣΟΣΔΡ» της 3.7.91, για τη δημιουργία μιας «αποτελεσματικής οικονομίας της αγοράς με κοινωνικό προσανατολισμό».

Αυτές οι σημαντικές, αν και ίσως ξεχασμένες σήμερα, διεργασίες εξελίσσονταν σε μια χώρα που, στα τέλη της δεκαετίας του 1980, αντιμετώπιζε σοβαρή οικονομική κρίση και όπου, σαράντα χρόνια μετά τη μεταπολεμική ανοικοδόμηση, είχε επανέλθει το δελτίο για βασικά καταναλωτικά είδη πρώτης ανάγκης.⁵

Η «περεστρόικα» οδήγησε σε απελευθέρωση των τιμών, της κίνησης των κεφαλαίων και του εμπορεύματος εργατική δύναμη, σε καταβαράθρωση των ρυθμών ανάπτυξης, που πλέον έγιναν αρνητικοί (1985

4. Αλεξάντρ Σούμπιν, «Πώς δεν πραγματοποιήθηκε το πρόγραμμα των "500 ημερών"», ιστοσελίδα vedomosti.ru, 23.8.2020.

5. Η πορεία που οδηγεί σε αυτές τις οικονομικές συνθήκες έχει την αφετηρία της σε οικονομικό επίπεδο στη λεγόμενη «μεταρρύθμιση Κοσίγκιν» (1965), με την οποία υιοθετήθηκε η αστική κατηγορία του «επιχειρησιακού κέρδους» της κάθε μεμονωμένης παραγωγικής μονάδας και η σύνδεση με αυτό των αμοιβών των διευθυντών και των εργαζόμενων. Η εκτίμηση της παραγωγικότητας των σοσιαλιστικών παραγωγικών μονάδων με κριτήριο τον όγκο παραγωγής αντικαταστάθηκε από την αξιακή εκτίμηση του προϊόντος τους. Η διαδικασία συσσώρευσης της κάθε σοσιαλιστικής μονάδας αποσυνδέθηκε από τον κεντρικό σχεδιασμό, με συνέπεια την αποδυνάμωση του κοινωνικού χαρακτήρα των μέσων παραγωγής και των αποθεμάτων προϊόντων. Παράλληλα, μέχρι το 1975, όλα τα κρατικά αγροκτήματα, τα σοβχόζ, είχαν περάσει σε καθεστώς πλήρους ιδιοσυντήρησης (βλ. Διακήρυξη της ΚΕ του ΚΚΕ για τα 100χρονα της Μεγάλης Οκτωβριανής Σοσιαλιστικής Επανάστασης).

-2,3%, 1991 -11%). Η επίσημη ισοτιμία του δολαρίου, που πλέον είχε γίνει νόμισμα παράλληλης κυκλοφορίας, από 0,6 ρούβλια το 1985, έφτασε τα 90 ρούβλια το 1991.

Με τη νομιμοποίηση της «ατομικής εργασιακής δραστηριότητας», των καπιταλιστικών συνεταιρισμών και την παροχή πιστώσεων από τις αυτοτελείς πλέον τράπεζες, έγινε δυνατή η απόκτηση στοιχείων πάγιου κεφαλαίου, η κερδοσκοπία με το συνάλλαγμα, η συσσώρευση χρήματος έτοιμου να μετατραπεί σε κεφάλαιο.

Ωρίμαζαν οι αντικειμενικές και υποκειμενικές συνθήκες για τη μετατροπή της κατέχουσας και κυρίαρχης εργατικής τάξης σε προλεταριάτο και την επανεμφάνιση του κεφαλαίου. Από τη μια φτώχεια και από την άλλη νομοθετικά κατοχυρωμένη δυνατότητα μίσθωσης εργατικής δύναμης. Οι φωνές αντίστασης που ήχησαν στα κομματικά και σοβιετικά όργανα, παρόλο που εξέφραζαν τη γνήσια ανησυχία του λαού, έμοιαζαν σταγόνα στον ωκεανό και οι πολιτικά θολές προσπάθειες αναχαίτισης της πορείας προς τον καπιταλισμό, με τις μαζικές και μαχητικές λαϊκές κινητοποιήσεις που περιορίστηκαν σε λίγα αστικά κέντρα, κατεστάλησαν αποτελεσματικά.

Έτσι, η διάλυση της ΕΣΣΔ βρήκε την εργατική τάξη και τον εργαζόμενο λαό της χώρας εξαθλιωμένους και την κρατική, μέχρι χτες, ιδιοκτησία έτοιμη να παραδοθεί στους ιδιώτες καπιταλιστές με τη διαδικασία της ιδιωτικοποίησης.

Ωστόσο, στη σοβιετική οικονομία συνολικά, παρέμενε κυρίαρχος ο υψηλότετος βαθμός συγκέντρωσης των μέσων παραγωγής και το πολύπλοκο πλέγμα διασυνδέσεων των επιχειρήσεων είχαν φτάσει σε τέτοιες διαστάσεις και έκταση, που καθιστούσαν πολύ δύσκολο μετά τις ανατροπές το εγχείρημα κερδοφόρας αξιοποίησής τους για τα μέτρα της αναδυόμενης αστικής τάξης.

Με την πολιτική ανατροπή και την επίσημη παλινόρθωση του καπιταλισμού το 1991, ξεκίνησε ο τεμαχισμός, γεωγραφικός και παραγωγικός, των σοσιαλιστικών επιχειρήσεων και το βαθμιαίο πέρασμα της ιδιοκτησίας τους στους ιδιώτες. Ας σημειωθεί εδώ ότι, σ' εκείνες τις περιπτώσεις που ο κατακερματισμός ήταν πολύ δύσκολος για οικονομικούς λόγους ή η στρατηγική σημασία του κλάδου είτε της επιχείρησης επέβαλλε την παραμονή της στην κρατική ιδιοκτησία, αυτά τα στοιχεία παρέμειναν στο κράτος, κάτι για το οποίο θα γίνει λόγος στη συνέχεια του άρθρου.

Την ίδια περίοδο, το 1993, το νέο Σύνταγμα της Ρωσικής Ομοσπονδίας αναγνώρισε πανηγυρικά το δικαίωμα της ατομικής ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής και στη γη.

Η ιδιωτικοποίηση της κρατικής ιδιοκτησίας στη Ρωσία πραγματοποιήθηκε μέσω της απευθείας πώλησης των μικρών επιχειρήσεων και της δημοπράτησης των μετοχών των μεγαλύτερων επιχειρήσεων. Η διαδικασία αυτή, κατά ένα μεγάλο ποσοστό, ολοκληρώθηκε για τους κλάδους των υπηρεσιών μέχρι τα τέλη του 1994. Στη συνέχεια ακολούθησε η ιδιωτικοποίηση μεγάλων επιχειρήσεων.

Ας σημειωθεί ότι, παράλληλα με τις διαδικασίες ιδιωτικοποίησης, το Χρηματιστήριο της Μόσχας άρχισε να κάνει τα πρώτα βήματα το 1992, ως διατραπεζικό χρηματιστήριο συναλλάγματος, για να μετεξελιχτεί στη συνέχεια σε «πλήρες» χρηματιστήριο αξιών, όπου πλέον ετήσια πραγματοποιούνται συναλλαγές ύψους 1 τετράκις εκατομμυρίων ρουβλιών.⁶

Μια ακόμα ιστορική πρωτοτυπία της ιδιωτικοποίησης είναι ο τρόπος που «μοιράστηκε εξίσου» η πρώην κρατική ιδιοκτησία στους πολίτες της Ρωσίας. Το «πρόβλημα» λύθηκε ως εξής: Κάθε πολίτης της χώρας έλαβε από μια «επιταγή ιδιωτικοποίησης» - «βάουτσερ» (κουπόνι), ονομαστικής αξίας 10.000 ρουβλιών, ποσό που αντιστοιχούσε στην κατά κεφαλήν αξία των πάγιων κεφαλαίων του συνόλου των κρατικών επιχειρήσεων σε τιμές Γενάρη του 1992. Η διάθεση των «βάουτσερ» ξεκίνησε την 1η Οκτώβρη 1992, με τον πληθωρισμό να τρέχει με τετραψήφιους ρυθμούς. Ως αποτέλεσμα, οι πολίτες της Ρωσίας έφτασαν να κατέχουν, ως προσωπικό τους μερίδιο στον πλούτο της χώρας τους, από 5 έως 23 δολάρια ΗΠΑ, ανάλογα με το ύψος του πληθωρισμού και την τρέχουσα ισοτιμία του δολαρίου.⁷ Στην πραγματική ζωή, το κουπόνι μπορούσε να διατεθεί για την αγορά μετοχών για τις οποίες ο απλός Σοβιετικός πολίτης δε γνώριζε τίποτα, και σε αριθμό που εξαρτιόταν από την περιοχή και τη συγκυρία ή, συχνότερα, τροφίμων σε καθεστώς γενικευμένων ελλείψεων και ένδειας. (Για να γίνει αντιληπτό το μέγεθος της ληστείας που υπέστη ο λαός της Ρωσίας, αρκεί να ειπωθεί ότι το ποσό των 10.000 ρουβλιών ισοδυναμούσε με τριάντα έως σαράντα περίπου μέσους μηνιαίους μισθούς της σοβιετικής περιόδου.)⁸ Ενώ το 1990 η ψα-

6. «Το χρηματιστήριο της Μόσχας συμπληρώνει 30 χρόνια», ανάλυση του Χρηματιστηρίου της Μόσχας, 10.1.2022.

7. W. W. Jermakowitz, J. Pańków, A. Abramov, «Voucher Privatization in Russia», Warsaw, 1994, σελ. 16.

8. Η τραγικότητα των γεγονότων αυτών έδωσε την αφορμή σε σειρά ερευνητών να μιλήσουν για «πρωταρχική συσσώρευση κεφαλαίου», προσπαθώντας να βρουν αναλογίες με την ανάλυση του Μαρξ στο 24ο κεφάλαιο του 1ου τόμου *Του Κεφαλαίου* και τη Ρω-

λίδα ανάμεσα στο εισόδημα του 10% των πλουσιότερων και των φτωχότερων πολιτών της χώρας ήταν 4,4 φορές, το 1998 έφτασε στο 22,7.

Αποτέλεσμα αυτής της διανομής των μεριδίων του κοινωνικού πλούτου, καθώς και του εξανεμισμού των λαϊκών αποταμιεύσεων στο Ταμειτήριο, ήταν η καταλήστευση του λαού και η μεταβίβαση των προϊόντων της επί εφτά δεκαετίες εργασίας εκατομμυρίων Σοβιετικών πολιτών στα χέρια μιας χούφτας μεγαλοκαπιταλιστών, που αναδείχτηκαν στη δεύτερη φάση της ιδιωτικοποίησης, αυτή των δημοπρασιών εγγυήσεων ή ενεχύρων (залоговые аукционы - loans for shares auctions), που ξεκίνησαν το 1995 και σηματοδότησαν το πέρασμα στην καπιταλιστική συγκροτοποίηση και τη δημιουργία μονοπωλίων.

Το νόημα αυτής της ρωσικής πρωτοτυπίας ήταν πως όποια τράπεζα πλειοδοτούσε, θα γινόταν κάτοχος του πακέτου των μετοχών καθεμίας από τις 12 δημοπρατούμενες μεγάλες κρατικές επιχειρήσεις, και στην περίπτωση που το κράτος δεν επέστρεφε το ποσό σε δεκαοχτώ μήνες, η τράπεζα θα γινόταν ιδιοκτήτης της επιχείρησης, όπως και συνέβη τελικά. Το μέτρο αυτό προκρίθηκε ως λύση ανάγκης για το χρεοκοπημένο κράτος, που δεν ήταν σε θέση να ανταποκριθεί στις στοιχειώδεις υποχρεώσεις του. Την περίοδο εκείνη έγιναν γνωστά τα ονόματα ορισμένων από τους γνωστότερους δισεκατομμυριούχους της Ρωσίας.⁹

Για παράδειγμα, το 1995, ο Ρ. Αμπράμοβιτς αγόρασε την εταιρία Σιμπνέφτ για 100 εκατ. δολάρια και το 2005 η εταιρία ξαναπουλήθηκε στο κράτος για 12 δισεκατομμύρια δολάρια.

Η γενική οικονομική και κοινωνικοπολιτική κρίση, που ξεκίνησε με την περεστρόικα το 1985 και σηματοδότησε την επιστροφή της Ρωσίας στον καπιταλισμό, κορυφώνεται με την τεχνική πτώχευση το 1998, που τελικά ξεπερνιέται με τη διαμόρφωση του σύγχρονου μονοπωλιακού καπιταλισμού της Ρωσίας.¹⁰ Η ιμπεριαλιστική διέξοδος από την κρί-

σία του τέλους του 20ού αιώνα. Όσο και αν η απαλλοτρίωση του άμεσου παραγωγού από τα μέσα παραγωγής χαρακτηρίζει τη διαδικασία μετάβασης στον καπιταλισμό, τόσο στη Δυτική Ευρώπη της όψιμης φεουδαρχίας όσο και στη Ρωσία της δεκαετίας του 1990, αυτή η, οδυνηρή σε κάθε περίπτωση, διαδικασία στη Ρωσία δεν οδήγησε σε έναν ανώτερο τρόπο παραγωγής και κοινωνικοοικονομικό σχηματισμό, γεγονός ιστορικά προοδευτικό, αλλά σε μια ιστορική οπισθοδρόμηση, για τον ορθό χαρακτηρισμό της οποίας θα απαιτηθούν νέες επιστημονικές προσεγγίσεις.

9. Για τη διαδικασία της ιδιωτικοποίησης της οικονομίας της Ρωσίας δεσ: Ε. Βαγενάς, «Για την πορεία παλινόρθωσης του καπιταλισμού στη Ρωσία. Μέρος Α'» ΚΟΜΕΠ, τεύχ. 3/1997, ιδιαίτερα σελ. 67-74.

10. Η Ρωσία, έχοντας γίνει μέλος του ΔΝΤ το 1992, έγινε αποδέκτης των συστάσε-

ση περνούσε από την οριστική διάλυση του συγκεντροποιημένου, ουσιαστικά κυρίαρχου κρατικού μηχανισμού, της δημόσιας διοίκησης και των δημόσιων υπηρεσιών. Η ανάγκη διατήρησης κυρίαρχου αστικού κράτους απαιτούσε, εκτός από πολιτικές μεταρρυθμίσεις συγκεντροποίησης της εξουσίας, την εξασφάλιση πηγών χρηματοδότησης του κρατικού προϋπολογισμού. Η μοναδική διέξοδος ήταν η καπιταλιστική κρατικοποίηση και ισχυροποίηση των «φυσικών» μονοπωλίων ενέργειας και στρατηγικών πρώτων υλών, η ανάπτυξη του Στρατιωτικοβιομηχανικού Συμπλέγματος και η εξαγωγή όπλων, η χρηματιστική διείσδυση στις οικονομίες των πρώην Σοβιετικών Δημοκρατιών.

Η ιστορία και η σύγχρονη κατάσταση των μονοπωλιακών ενώσεων της Ρωσίας απεικονίζει αυτήν την εξέλιξη.

ΤΑ ΜΟΝΟΠΩΛΙΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο, η σύγχρονη οικονομία της Ρωσίας προέκυψε από τη διάλυση του ενιαίου σοσιαλιστικού κρατικού μονοπωλίου, τόσο τομεακή-κλαδική όσο και γεωγραφική, και τη διαμόρφωση και συγκεντροποίηση του ιδιωτικού κεφαλαίου με τη διαδικασία που ξεκίνησε επίσημα τη δεκαετία του '90 και συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Η σημερινή (τουλάχιστον μέχρι τις 24 Φλεβάρη και με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία) εικόνα δείχνει ότι στην οικονομία της Ρωσίας έχει εμπεδωθεί η παρουσία σειράς μονοπωλιακών ενώσεων, που «παίζουν αποφασιστικό ρόλο στην οικονομική ζωή».

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει την πρώτη δεκάδα των μονοπωλίων της Ρωσίας, με βάση τα κριτήρια που περιγράφονται στην αντίστοιχη στήλη.

Τι είδους μονοπώλια είναι αυτά; Τι δραστηριότητα ασκούν; Ποια είναι η δομή τους;

ων του οργανισμού, σχετικά με τα ελλείμματα, τον πληθωρισμό, τα επιτόκια, τη συναλλαγματική ισοτιμία κλπ., τις οποίες εφάρμοσε. Την περίοδο της κρίσης του 1998, η Ρωσία είχε γίνει ο μεγαλύτερος δανειολήπτης του ΔΝΤ, έχοντας λάβει δάνεια πάνω από 15 δισ. δολάρια. Ωστόσο, η αύξηση των τιμών του πετρελαίου, κυρίως, βελτίωσε την κατάσταση της οικονομίας και η χώρα αποπλήρωσε το σύνολο των χρεών της το 2005. Έκτοτε η Ρωσία εισήλθε στον κύκλο των χωρών των οποίων τα κεφάλαια χρησιμοποιούνται για πιστώσεις του ΔΝΤ.

Δηλ. αν μια χώρα εξοφλεί το εξωτερικό δημόσιο χρέος της είναι ιμπεριαλιστική, ενώ εάν μια άλλη (π.χ. οι ΗΠΑ) το υπερδιογκώνει και το καλύπτει με υπερέκδοση-εξαγωγή χρήματος είναι εξαρτημένη!!!

ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΜΟΝΟΠΩΛΙΩΝ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΑΝΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟ (2020)

(Στους πίνακες που ακολουθούν περιλαμβάνονται ενεργειακοί όμιλοι, όπως της Γκαζπρόμ, Ροσνέφτ, Λουκόιλ, Ροσατόμ, τράπεζες, όπως η Σμπερμπάνκ, και άλλοι στη βιομηχανία, όπως η Νορίλσκι Νίκελ.)

Κεφαλαιοποίηση (σε δισ. δολ.)

Γκαζπρόμ	98,1
Σμπερμπάνκ	88,5
Ροσνέφτ	77,1
Λουκόιλ	71,1
Νοβατέκ	61,9
Νορίλσκι Νίκελ	49,2
Γκαζπρόμ νεφτ	32,2
Σουργκούτ νεφτγκάζ	29,3
Τατνέφτ	26,9
Πόλιους	15,2

Πασιφανής η απουσία κριτηρίων επιλογής για κατάταξης αυτών των επιχειρήσεων-"μονοπωλίων".

Χρηματικά αποθέματα (σε δισ. ρούβλια)

Σμπερμπάνκ	2.300
Γκαζπρόμ Μπανκ	1.000
ΒΤΜπ	929
Γκαζπρόμ	849
Ροσνέφτ	832
Λουκόιλ	429
Άλφα Μπανκ	297
Σουργκούτ νεφτγκάζ	260
Γκαζπρόμ Νεφτ	247
Ταχυδρομεία της Ρωσίας	203

Αριθμός εργαζομένων

Ροστέχ	529.300
Γκαζπρόμ	466.100
Ταχυδρομεία της Ρωσίας	335.000
Ροσνέφτ	308.000
Μαγκνίτ	295.882
Σμπερμπάνκ	293.752
X5 Retail Group	278.399
Ροσατόμ	250.000
Ροστελεκόμ	128.089
ΑΦΚ Σιστέμα	125.089

Από τη συνοπτική εικόνα για τα οικονομικά μεγέθη και τον όγκο της απασχόλησης εξάγεται αβίαστα το συμπέρασμα ότι στη σύγχρονη καπιταλιστική οικονομία της Ρωσίας, με ιδιαίτερη έμφαση στους κλάδους της εξόρυξης-ενέργειας, των τραπεζών, των τηλεπικοινωνιών και του εμπορίου, έχουν διαμορφωθεί και κυριαρχούν μονοπωλιακές ενώσεις, που καθορίζουν αποφασιστικά την οικονομική ζωή της χώρας και παίζουν σημαντικό ρόλο στις διεθνείς εξελίξεις.

Τα παραδείγματα που ακολουθούν ενισχύουν το επιχειρήμα περί της ισχύος και του διεθνούς ρόλου ορισμένων, τουλάχιστον, μονοπωλιακών ενώσεων της Ρωσίας.

Με ναυαρχίδα την Γκαζπρόμ, το ρωσικό κράτος είναι σε θέση να επιβάλλει τους δικούς του όρους στον ανταγωνισμό του με τη «συλλογική Δύση», ιδιαίτερα με την ΕΕ, που αναζητεί νέους τρόπους κάλυψης των ενεργειακών της αναγκών.

Η Ροσατόμ, με 250 χιλιάδες εργαζόμενους, συνενώνει πάνω από 400 επιχειρήσεις. Ενδεικτικά στοιχεία: Το 2018 έφτασε να κατέχει το 67% της παγκόσμιας αγοράς κατασκευής ατομικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Κατέχει το μοναδικό στον κόσμο πυρηνοκίνητο παγοθραυστικό στόλο και το μοναδικό πλωτό ΑΗΣ. Εξάγει εμπλουτισμένο ουράνιο σε ΗΠΑ, Μεξικό, Μ. Βρετανία, Σουηδία, Γαλλία, Βέλγιο, Γερμανία, Ισπανία, Ελβετία, Φιλανδία, ΗΑΕ, Ν. Αφρική, Κίνα, Ν. Κορέα, Ιαπωνία. Στη Ροσατόμ ανήκουν όλες οι επιχειρήσεις που σχετίζονται με τα ατομικά όπλα της Ρωσίας. Είναι δεύτερη στον κόσμο ως προς τα αποθέματα ουρανίου και πέμπτη ως προς την εξόρυξη.

Στη Ρωσία δραστηριοποιείται ξένο κεφάλαιο στους τομείς του εμπορίου και της παραγωγής. Στον επόμενο πίνακα περιέχονται τα είκοσι πρώτα, ως προς τα έσοδα, ξένα μονοπώλια που δραστηριοποιούνται στη Ρωσία (δισ. ρούβλια, 2021).¹¹ Από τους κλάδους δραστηριοποίησης του ξένου μονοπωλιακού κεφαλαίου στη Ρωσία, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι στο μεγαλύτερο μέρος του κατευθύνεται στην εξυπηρέτηση της κατανάλωσης των «εύπορων» στρωμάτων της ρωσικής κοινωνίας, αποσπά μικρό σχετικά μέρος του διαθέσιμου εισοδήματος και η απομάκρυνσή του από τη Ρωσία δε φαίνεται να επιφέρει συντριπτικό πλήγμα στην οικονομία.

1	Philip Morris International - Καπνοβιομηχανία	359,5
2	Leroy Merlin - Εμπόριο	347,2
3	Volkswagen Group - Αυτοκινητοβιομηχανία	319,7
4	Japan Tobacco International - Καπνοβιομηχανία	311,8
5	Group Renault - Αυτοκινητοβιομηχανία	310,0
6	Groupe Auchan - Εμπόριο	273,7
7	Apple - Ηλεκτρονικά	266,3
8	Toyota Motor - Αυτοκινητοβιομηχανία	263,9
9	Samsung Electronics - Ηλεκτρονικά	246,0
10	IKEA - Εμπόριο	245,6
11	Metro Group - Εμπόριο	230,6
12	Kia Motors - Αυτοκινητοβιομηχανία	221,3
13	PepsiCo - Βιομηχανία ποτών	217,6
14	British American Tobacco - Καπνοβιομηχανία	197,0
15	Daimler (Mercedes Benz) - Αυτοκινητοβιομηχανία	191,8
16	Nestle - Βιομηχανία Τροφίμων	186,6
17	BMW Group - Αυτοκινητοβιομηχανία	179,7
18	Hyundai Motor - Αυτοκινητοβιομηχανία	176,3
19	Mars - Βιομηχανία Τροφίμων	143,6
20	Huawei Technologies - Ηλεκτρονικά	127,7

11. Από κατάταξη του *Forbes* για τις 50 μεγαλύτερες επιχειρήσεις στη Ρωσία το 2021.

Σημαντικό ρόλο στην οικονομία της Ρωσίας παίζει το στρατιωτικο-βιομηχανικό σύμπλεγμα. Κύριες μονοπωλιακές ενώσεις αυτού του συμπλέγματος είναι η Ροσβοορουζένιε και η Ροστέχ, όπως και τμήμα της Ροσάτομ, συνολικά 1.355 επιχειρήσεις με 2 εκατομμύρια εργαζόμενους περίπου.¹²

Ροσβοορουζένιε και Ροστέχ είναι αμιγώς κρατικές.

Και η ΕΣΣΔ ήταν 2η στις εξαγωγές όπλων. Αυτό την καθιστούσε ιμπεριαλιστική;

Η Ρωσία, μέχρι το 2020, εμφανίζεται σταθερά δεύτερη στην κατάταξη των εξαγωγών όπλων (το 2021 τη δεύτερη θέση κατέλαβε η Γαλλία).

Εξαγωγές οπλικών συστημάτων και στρατιωτικού υλικού (ΤΙV)¹³

Κατάταξη 2015-2021	Κατάταξη 2014-2020	Χώρα	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2015-2021
1	1	ΗΠΑ	9.932	9.864	11.909	9.824	10.923	9.233	10.613	72.299
2	2	Ρωσία	5.942	6.836	6.234	7.097	5.531	3.686	2.744	38.071
3	3	Γαλλία	2.214	2.075	2.343	1.996	3.713	2.484	3.954	18.779
4	5	Κίνα	1.798	2.438	1.601	1.306	1.504	775	1.085	10.507
5	4	Γερμανία	1.769	2.509	1.948	1.073	1.000	1.217	914	10.429
6	6	Βρετανία	1.179	1.394	1.173	704	957	556	601	6.565
7	7	Ισραήλ	789	1.463	1.268	704	349	400	606	5.578
8	9	Ιταλία	676	618	774	496	351	847	1717	5.479
9	8	Ισπανία	966	471	817	704	303	962	612	4.836
10	10	Ν. Κορέα	94	477	742	1.056	694	778	566	4.406
11	11	Ολλανδία	475	485	1.050	462	253	478	299	3.502
12	12	Ουκρανία	306	458	376	259	162	116	86	1.763
13	14	Τουρκία	252	237	169	231	239	233	380	1.741
14	13	Ελβετία	479	215	173	240	216	182	147	1.653
15	15	Σουηδία	179	265	80	155	215	286	332	1.511

12. Με βάση στοιχεία της κυβέρνησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

13. Το TIV (trend indicator value - τιμή δείκτη τάσης) είναι ένα σύστημα τιμολόγησης του SIPRI (Διεθνές Ινστιτούτο Έρευνας για την Ειρήνη της Στοκχόλμης), που έχει στόχο να αντικατοπτρίζει τη στρατιωτική ικανότητα παρά τη χρηματική αξία ενός οπλικού συστήματος.

Σημαντικό ποσοστό δαπανούσε και η ΕΣΣΔ. Ήταν ιμπεριαλιστική ;

Ενώ, μέχρι την έναρξη του πολέμου, η Ρωσία εμφανίζεται να δαπανά σημαντικό ποσοστό του ΑΕΠ της για στρατιωτικές δαπάνες.

Οι ΗΠΑ δαπανούν υπερδεκαπλάσια για τον πόλεμο από το σύνολο των 10 επόμενων στη κατάταξη χωρών.

Στρατιωτικές δαπάνες¹⁴

Χώρα	Δαπάνες (δισ. δολ)	% ΑΕΠ	% Παγκόσμιας δαπάνης
ΗΠΑ	778,0	3,7	39
Κίνα	252,0	1,7	13
Ινδία	72,9	2,9	3,7
Ρωσία	61,7	4,3*	3,1
Μ. Βρετανία	59,2	2,7	3,0
Σ. Αραβία	57,5	8,4	2,9
Γερμανία	52,8	1,4	2,7
Γαλλία	52,7	2,1	2,7
Ιαπωνία	49,1	1,0	2,5
Ν. Κορέα	45,7	2,8	2,3

* Εκτιμάται ότι ένα μέρος των στρατιωτικών δαπανών της Ρωσίας «κρύβεται» και το πραγματικό τους ύψος φτάνει το 5,3% του ΑΕΠ.¹⁵ (Προφανώς, παρόμοιες εκτιμήσεις θα μπορούσαν να γίνουν και για τις υπόλοιπες χώρες.)

Η ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΗ ΟΛΙΓΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΟΞΥΝΣΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΚΗΣ ΑΝΤΙΘΕΣΗΣ

Στη σύγχρονη Ρωσία η συγχώνευση του τραπεζικού με το βιομηχανικό κεφάλαιο έχει προχωρήσει σε μεγάλο βαθμό. Στη βάση του τραπεζικού συστήματος της Ρωσίας βρίσκεται η Κεντρική Τράπεζα, που διαχειρίζεται το συναλλαγματικό απόθεμα, εκδίδει χρήμα, διαχειρίζεται την ισοτιμία του και καθορίζει τα επιτόκια.

14. Με βάση στοιχεία του Ινστιτούτου Έρευνας για τη Διεθνή Ειρήνη της Στοκχόλμης (SIPRI).

15. Με βάση στοιχεία από δημοσίευμα της ειδησεογραφικής ιστοσελίδας rbc.ru στις 29.8.2019 με τίτλο: «Το μυστικό μέρος του ΑΕΠ έφτασε τα 4,9 τρισεκατομμύρια ρούβλια. Πώς κρύβονταν στρατιωτικός εξοπλισμός κι έρευνες στους εθνικούς λογαριασμούς της Ρωσίας».

Βάσει των προπολεμικών στοιχείων, το όποιο κεφάλαιο της Ρωσίας (τουλάχιστον προ του 2022) η μόνη σύμφυση που έβρισκε να κάνει ήταν με αλλοδαπές τράπεζες/χρηματοπιστωτικό σύστημα ιμπεριαλιστικών χωρών. Το εγχώριο τραπεζικό σύστημα επικεντρώνεται σε ιδιωτικά δάνεια (στεγαστικά, καταναλωτικά κ.λπ.), σε ασφάλειες υγείας/ζωής και σε συνταξιοδοτικά προγράμματα... Τόσο "ιμπεριαλιστικό"...

Οι δραστηριότητες των τραπεζών (BTΜπ, Σμπερμπάνκ, Γκαζπρoμπάνκ κ.ά.), πέρα από την έκδοση δανείων, επεκτείνονται στις πληρωμές, συγκεντρώνοντας τη μισθοδοσία, ανοίγοντας λογαριασμούς διακανονισμού μεταξύ επιχειρήσεων και διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαδικασία της παραγωγής και στην οικονομική ζωή της χώρας γενικότερα.

Σύμφωνα με την Κεντρική Τράπεζα της Ρωσίας, το συνολικό ποσό των δανείων που χορήγησαν οι 30 μεγαλύτερες τράπεζες σε νομικά πρόσωπα, στις αρχές του 2019, ανήλθε στα 35.004.598 εκατομμύρια ρούβλια. Από αυτά, το 1.559.655 εκ. ρ. χορηγήθηκε στην εξορυκτική βιομηχανία, τα 5.103.695 εκ. ρ. στον τομέα της μεταποίησης, 420.304 εκ. ρ. στη χημική βιομηχανία, 822.250 εκ. ρ. στη μεταλλουργική βιομηχανία, 248.315 στην παραγωγή μηχανημάτων. Οι τράπεζες της Ρωσίας συμμετέχουν καθοριστικά στη χρηματοδότηση της βιομηχανίας, ορίζοντας με τις επιχειρηματικές τους επιλογές την κατεύθυνση της ανάπτυξής της.

Για παράδειγμα, από τις ετήσιες εκθέσεις της BTΜπ προκύπτει ότι «η Τράπεζα συμμετείχε ενεργά στη χρηματοδότηση νέων περιφερειακών και ομοσπονδιακών έργων στον τομέα των κοινωνικών υποδομών, της οδοποιίας και της σιδηροδρομικής υποδομής, στην οργανωμένη χρηματοδότηση για την κατασκευή εγκαταστάσεων θαλάσσιων μεταφορών για τον τομέα του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, συνέχισε να παρέχει πιστώσεις σε εταιρίες στον τομέα των μεταφορικών υποδομών, συμπεριλαμβανομένων των αεροδρομίων και των θαλάσσιων λιμανιών (...) συνεχίζεται η χρηματοδότηση έργων στον τομέα εξόρυξης και πράσινης ενέργειας στη Ρωσική Ομοσπονδία». «Ο όμιλος BTΜπ έχει συνάψει μια σειρά συναλλαγών για να συμμετάσχει στο μετοχικό κεφάλαιο των μεγαλύτερων ρωσικών εταιριών, γεγονός που επέτρεψε στις τελευταίες να βελτιστοποιήσουν το βάρος του χρέους και τη διάρθρωση του κεφαλαίου.»

Ορισμένα ακόμη παραδείγματα της συγχώνευσης του τραπεζικού με το βιομηχανικό κεφάλαιο, όπως περιγράφονται σε άρθρο των Ι. Φέρμπεροφ και Α. Ουστάλιχ:

- Ο βιομηχανικός όμιλος Γκαζπρόμ κατέχει την Γκαζπρoμπάνκ και το μη κρατικό συνταξιοδοτικό ταμείο Γκαζφόντ. Οι εταιρίες αυτές κατέχουν από κοινού τον ασφαλιστικό όμιλο Σογκάζ και μέσω αυτού την εταιρία διαχείρισης Λίντερ (επενδυτικά και συνταξιοδοτικά ταμεία).

- Η κρατική Σμπερμπάνκ κατέχει το εργοστάσιο συναρμολόγησης αυτοκινήτων Ντερβέις στο Τσερκέσκ, τις κατασκευαστικές εταιρίες Κράσναγια Πολιάνα, Ρουμπλιόβο-Αρχάνγκελσκογιε και άλλες. Από το 2019 κατέχει το διυλιστήριο Αντιπίνσκι.

- Η Ροσνέφτ (τμήμα της Ροσνεφτγκάζ) κατέχει την Πανρωσική Τράπεζα Περιφερειακής Ανάπτυξης.

- Ο γνωστός ισχυρός καπιταλιστής Βέκσελμπεργκ είναι ιδιοκτήτης της Renova Holding (Μπαχάμες), η οποία με τη σειρά της κατέχει τον όμιλο εταιριών Ρενόβα στη Ρωσία, στον οποίο ανήκει η Μετκομπάνκ και το Μεγάλο Συνταξιοδοτικό Ταμείο. Ταυτόχρονα, αυτός ο μεγάλος τραπεζικός όμιλος κατέχει το εργοστάσιο επεξεργασίας μη σιδηρούχων μετάλλων Κάμενσκ-Ουράλσκ, την κατασκευαστική εταιρία ΚΟΡΤΡΟΣ, την εταιρία χόλντινγκ Αεροδρόμια των Περιφερειών, το πακέτο μετοχών του διαδικτυακού παρόχου Ακάντο, το Εργοστάσιο παραγωγής τουρμπινών των Ουραλίων και άλλες εταιρίες. Και ταυτόχρονα, ο Βέκσελμπεργκ κατέχει και ένα μέρος της Ρουσάλ (συνιδιοκτήτης του Νορίλσκι Νίκελ).

- Ο Ρομάν Αμπράμοβιτς φέρεται σήμερα να κατέχει, μεταξύ άλλων, το 31% της Εβράζ, πολυεθνικής εταιρίας εξόρυξης και παραγωγής χάλυβα, το 24% του «Πρώτου καναλιού» της ρωσικής τηλεόρασης και το 5,87% των μετοχών της Νορίλσκι Νίκελ.

- Οι Άλισερ Ουσμάνοφ, Βλαντίμιρ Σκοτς και Φαρχάντ Μοσίρι είναι κάτοχοι μιας από τις μεγαλύτερες μεταλλευτικές και μεταλλουργικές εταιρίες, της Μεταλοϊνβέστ, στην οποία ανήκουν εργοστάσια εξόρυξης, και βιομηχανικές εταιρίες. Ταυτόχρονα, κατέχουν την τράπεζα Ράουντ.

- Ο «ολιγάρχης» Πρόχοροφ μέσω της Onexim Holdings Ltd (Κύπρος) κατέχει το εργοστάσιο τεχνολογίας λεντ Οπτογκάν, την κατασκευαστική εταιρία ΟΠΙΝ, το δίκτυο θερμοηλεκτρικών σταθμών Κβάντρα και μια σειρά από μέσα ενημέρωσης. Επιπλέον, την τράπεζα Ρενεσάνς Κρεντίτ, την επενδυτική εταιρία Ρενεσάνς Καπιτάλ. Και επίσης ένα μέρος της Ρουσάλ.

- Ένας από τους πλουσιότερους ανθρώπους στη Ρωσία, ο Βλαντίμιρ Γιεφτουςένκοφ, κατέχει το 64,2% των μετοχών της ΑΦΚ Σιστέμα, η οποία, μέσω της ΜΤΣ, κατέχει την ΜΤΣ-Bank και άμεσα τα εργοστάσια ραδιομηχανικής ΡΤΙ, το 89% της Μπασνέφτ και το 92% των δικτύων διανομής ηλεκτρικής ενέργειας της Μπασκιρίας, καθώς και ένα δίκτυο ΜΜΕ και λιανεμπορίου.

- Ο γνωστός Ντεριπάσκα κατέχει την εταιρία χόλντινγκ Βασικό Στοιχείο, στην οποία ανήκει η Ινγκοστράχ, η μεγάλη τράπεζα Σογιούζ, το συνταξιοδοτικό ταμείο Σότσιουμ και ταυτόχρονα έναν ολόκληρο όμιλο εργοστασίων κατασκευής μηχανών (μεταξύ άλλων η ΓΚΑΖ), κατασκευαστικές εταιρίες και γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Και ο κατάλογος συνεχίζεται...

Τα παραδείγματα αυτά αποδεικνύουν τη συγχώνευση του τραπεζικού

με το βιομηχανικό κεφάλαιο και την ύπαρξη ισχυρού χρηματιστικού κεφαλαίου στη Ρωσία.

Την ίδια περίοδο ενισχύεται η τάση σχετικής και απόλυτης εξαθλίωσης της εργατικής τάξης της Ρωσίας και οξύνονται τα προβλήματα του λαού. Η διευρυμένη αναπαραγωγή του κεφαλαίου και η κερδοφορία των μονοπωλιακών ομίλων εδράζεται στη Ρωσία, όπως και σε κάθε άλλο αστικό κράτος, στην αύξηση του βαθμού εκμετάλλευσης των εργαζόμενων. Δίνουμε ορισμένα στοιχεία στον πίνακα που ακολουθεί:¹⁶

	1990	2018
Πληθυσμός	148,0 εκ.	146,8 εκ.
Αύξηση πληθυσμού	332.865	-224.566
Αριθμός σχολείων	69.700	42.000
Αριθμός νοσοκομείων	12.800	5.400
Πολίτες κάτω από το όριο της φτώχειας	2,2 εκ.	18,9 εκ.
Αριθμός δισεκατομμυριούχων	0	106
Ηλικία συνταξιοδότησης	55 (γυναίκες) 60 (άνδρες)	60 (γυναίκες) 65 (άνδρες)

1) Γιατί δεν εξετάζει την απόσπαση υπεραξίας από ξένα μονοπώλια που επενδύουν στη Ρωσία; 2) Γιατί δεν εξετάζει τη φυγή κεφαλαίων (υπερεκμετάλλευση και καταλήστευση, ξέπλυμα μαύρου χρήματος κ.λπ.) ως στοιχείο αποικιοποίησης της Ρωσίας;

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΓΩΓΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΡΩΣΙΑ

Η εξαγωγή κεφαλαίου, σε διάκριση με την εξαγωγή εμπορευμάτων, σημαίνει την παραγωγή υπεραξίας που αποσπά η χώρα προέλευσης από τη χώρα υποδοχής.

Μέχρι το 2014, έτος επιβολής κυρώσεων, με αφορμή την προσάρτηση της Κριμαίας, η Ρωσία είχε καταλάβει την όγδοη θέση παγκοσμίως μεταξύ των εξαγωγέων Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.¹⁷ Το 2018 καταλάμβανε τη 18η θέση στην παγκόσμια κατάταξη.

Το ύψος των ΑΞΕ της Ρωσίας το 2021 έφτασε τα 65.189 δισ. δολάρια, από τα οποία τα 1.808 είχαν επενδυθεί στις χώρες της ΚΑΚ και τα 63.381 στις χώρες του «απώτερου εξωτερικού».¹⁸ Την 1.10.21, το υπό-

16. Επεξεργασία στοιχείων από πηγές του ρωσικού Τύπου.

17. Ο. Ν. Ιζούμοβα, Α. Τ. Κριλόβα, «Ανάλυση και δομή των ΑΞΕ της Ρωσίας», *Επιστημονική Επιθεώρηση του Ινστιτούτου Δικαίου της Μόσχας*, Νο 3, 2017.

18. Με βάση στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

λοιπο του επενδεδυμένου ρωσικού κεφαλαίου στο εξωτερικό έφτανε τα 482.090 εκ. δολ., από τα οποία τα 345.289 βρίσκονταν στην ΕΕ και τα 13.704 στις χώρες της ΚΑΚ (φυσικά, εδώ δε γίνεται λόγος για την εξαγωγή χρήματος από τους Ρώσους καπιταλιστές σε λογαριασμούς του εξωτερικού).

Μια ακόμα μορφή διείσδυσης του κεφαλαίου στις άλλες χώρες είναι ο κρατικός δανεισμός. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, η Ρωσία κατατάσσεται πέμπτη μεταξύ των πιστωτών των «αναπτυσσόμενων» χωρών, ακολουθώντας την Κίνα, την Ιαπωνία, τη Γερμανία και τη Γαλλία. Ο κρατικός δανεισμός αφορά συνήθως την πραγματοποίηση έργων της πιστώτριας χώρας στη χώρα που τον λαμβάνει. Οι πρώτες δέκα χώρες χρεώστες της Ρωσίας είναι: Λευκορωσία, Μπαγκλαντές, Βενεζουέλα, Ινδία, Βιετνάμ, Υεμένη, Αφγανιστάν, Σερβία, Ουκρανία και Συρία, με συνολικό σύνολο χρεών 20 δισ. δολάρια.

Η Ρωσία, με τη μορφή των κρατικών δανείων, επεμβαίνει ενεργά στις οικονομίες άλλων χωρών, πιστώνει την κατασκευή των έργων της σε αυτές, εξάγει κεφάλαιο με αυτήν τη μορφή.

Ορισμένα παραδείγματα εξαγωγής κεφαλαίου είναι τα ακόλουθα:

Το 2016, η Γκαζπρόμ ανακάλυψε ένα κοιτάσμα φυσικού αερίου στη Βολιβία. Συνολικά, η Γκαζπρόμ συμμετέχει ενεργά στην ανάπτυξη πεδίου στις χώρες της ΚΑΚ, την Αφρική, τη Νότια Αμερική, την Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή. Η Γκαζπρόμ Νεφτ, θυγατρική της Γκαζπρόμ, ενσωματώνεται επίσης ενεργά στις διεθνείς αγορές. Για παράδειγμα, το μεγαλύτερο ξένο περιουσιακό στοιχείο της είναι η ενεργειακή εταιρία Oil Industry of Serbia (NIS) της οποίας κατέχει το 56,15%. Από το 2009, η εταιρία διαθέτει το εργοστάσιο παραγωγής ελαίων και λιπαντικών στο Μπάρι (Ιταλία) Gazpromneft Lubricants S.P.A.

Ο ρωσικός πετρελαϊκός κολοσσός Λουκόιλ έγινε η πρώτη ρωσική εταιρία που επέστρεψε στο Ιράν μετά την άρση των κυρώσεων από τις ΗΠΑ το 2016. Το Ιράν και η Λουκόιλ υπέγραψαν συμφωνία σύμφωνα με την οποία η εταιρία θα μελετήσει τα εδάφη και θα εξερευνήσει πιθανές τοποθεσίες κοιτασμάτων πετρελαίου. Η Λουκόιλ σχεδιάζει επίσης την αποκατάσταση παλαιών πεδίων. Ο Όμιλος στο σύνολό του δίνει μεγάλη προσοχή στην υλοποίηση διεθνών έργων στον τομέα της εξερεύνησης και παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου. Η ζώνη δραστηριοποίησης της Λουκόιλ περιλαμβάνει τις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Κεντρικής Ασίας, τη Δυτική Αφρική, την Ευρώπη και την Κεντρική Αμερική. Συνολικά, αυτή η εταιρία έχει έργα σε 11 χώρες (εξαιρουμένης της Ρωσίας).

Κουβέντα για τα δάνεια που χαρίζονται π.χ. σε Κούβα, Βιετνάμ, Αφρικανικές και Λατινοαμερικές χώρες.

Το φθινόπωρο του 2017, η κρατική εταιρία Ροσάτομ ξεκίνησε την κατασκευή στο χώρο της δεύτερης μονάδας παραγωγής ενέργειας του πυρηνικού σταθμού Μπουσέρ στο Ιράν. Επιπλέον, κατασκευάζει πυρηνικούς σταθμούς στην Αίγυπτο, την Τουρκία, την Ινδία, την Ουγγαρία, την Κίνα, το Μπαγκλαντές και τη Φινλανδία. Για την Τουρκία, το Μπαγκλαντές και την Αίγυπτο, αυτοί θα είναι οι πρώτοι πυρηνικοί σταθμοί στην ιστορία τους. Η Ροσάτομ κατέχει την πρώτη θέση στον κόσμο ως προς τον αριθμό των έργων κατασκευής πυρηνικών σταθμών στο εξωτερικό –36 μονάδες ισχύος σε 12 χώρες (Αρμενία, Μπαγκλαντές, Λευκορωσία, Ουγγαρία, Αίγυπτο, Ινδία, Ιράν, Κίνα, Νιγηρία, Τουρκία, Ουζμπεκιστάν, Φινλανδία). Εκτός από την κατασκευή πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής, η Ρωσία εξαγει πυρηνικά καύσιμα.

Η Ρουσάλ διαθέτει χυτήρια αλουμινίου στην Αφρική, τη Σουηδία, την Ιρλανδία και την Αρμενία.

Το μονοπωλιακό κεφάλαιο της Ρωσίας δείχνει μεγάλη ενεργητικότητα στην εξάπλωσή του, κάτι που εκφράζεται και στις διακρατικές σχέσεις και αντιθέσεις του ρωσικού κράτους με τους ανταγωνιστές του.

ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Η σημερινή Ρωσία, ως υποκείμενο του διεθνούς δικαίου, αποτελεί τη συνέχεια του ενωσιακού κράτους της ΕΣΣΔ. Αυτό σημαίνει ότι ανέλαβε το σύνολο των διεθνών υποχρεώσεων που είχε η ΕΣΣΔ, καθώς και τη θέση της στους διεθνείς οργανισμούς. Παραμένει ισχυρότατη πυρηνική δύναμη, με αριθμό πυρηνικών κεφαλών ίσο περίπου με αυτόν των ΗΠΑ. (Βλ. σχετικό πίνακα στην απέναντι σελίδα).

Ωστόσο η Ρωσική Ομοσπονδία, συνεχίζοντας να είναι σε έκταση η μεγαλύτερη χώρα στον πλανήτη, διαφέρει ως προς τα βασικά οικονομικο-γεωγραφικά δεδομένα από την ΕΣΣΔ. Η ΕΣΣΔ είχε έκταση 22.402.200 τετραγωνικά χιλιόμετρα και πληθυσμό 293.047.571 άτομα, ενώ η Ρωσία έχει έκταση 17.098.246 τ.χλμ. και πληθυσμό 145.557.576 άτομα, με πτωτική τάση. Το γεγονός αυτό επηρεάζει σημαντικά την πρόσβαση σε ορυκτά, πρώτες ύλες, εργοστάσια που ανήκουν πλέον σε άλλα κυρίαρχα κράτη του μετασοβιετικού χώρου, όπως και το μέγεθος του εργατικού δυναμικού που μειώθηκε στα 76 εκατομμύρια άτομα.

Η Ρωσία καταλαμβάνει την **11η θέση** στην παγκόσμια κατάταξη ως προς το μέγεθος του ΑΕΠ. (Βλ. σχετικό πίνακα στην απέναντι σελίδα).

1) Το πυρηνικό οπλοστάσιο και γενικότερα το Στρατιωτικό-βιομηχανικό σύμπλεγμα της Ρ.Ο. είναι συλλήβδην κληροδοτήματα της ΕΣΣΔ και όχι "πεισιτήρια ιμπεριαλιστικότητας". 2) Το ίδιο το ΑΕΠ (άρα και οι βάσεις αυτού κατατάξεις) είναι ένας αρκετά πλασματικός δείκτης, μιας και αφορά όγκο αγοραπωλησιών-τζιρο (της κερδοσκοπίας, του εγκλήματος και του πλασματικού κεφαλαίου συμπεριλαμβανομένων) και όχι πραγματικές παραγωγικές διαδικασίες.

Οι πυρηνικές δυνάμεις του κόσμου 2022¹⁹

Χώρα	Ανεπτυγμένες κεφαλές	Αποθηκευμένες κεφαλές	Συνολικό απόθεμα	Λειτουργικές και υπό διάλυση κεφαλές 2022	Λειτουργικές και υπό διάλυση κεφαλές 2021
ΗΠΑ	1.744	1.964	3.708	5.428	5.550
Ρωσία	1.588	2.889	4.477	5.977	6.255
Βρετανία	120	60	180	225	225
Γαλλία	280	10	290	290	290
Κίνα		350	350	350	350
Ινδία		160	160	160	156
Πακιστάν		165	165	165	165
Ισραήλ		90	90	90	90
Β. Κορέα		20	20	20	[40-50]
Σύνολο	3.732	5.708	9.440	12.705	13.080

Κατάταξη χωρών ως προς το μέγεθος του ΑΕΠ (ονομαστικό) - 2021 (σύνολο 94 τρισ. δολ.)

		ΑΕΠ (τρισ. δολ.)	% Παγκόσμιου ΑΕΠ
1	ΗΠΑ	22,9	24,4
2	Κίνα	16,9	17,9
3	Ιαπωνία	5,1	5,4
4	Γερμανία	4,2	4,5
5	Μ. Βρετανία	3,1	3,3
6	Ινδία	2,9	3,1
7	Γαλλία	2,9	3,1
8	Ιταλία	2,1	2,3
9	Καναδάς	2	2,1
10	Ν. Κορέα	1,8	1,9
11	Ρωσία	1,6	1,7*
12	Βραζιλία	1,6	1,7

* (4096,53 δισ. σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης το 2020 – 6η στον κόσμο, ΔΝΤ)

19. Ετήσια έκθεση του Ινστιτούτου Έρευνας για τη Διεθνή Ειρήνη της Στοκχόλμης (SIPRI), Ιούνης 2022.

Στην αντίστοιχη παγκόσμια κατάταξη, και μέχρι το 1990, η ΕΣΣΔ κα-
ταλάμβανε σταθερά τη δεύτερη θέση μετά τις ΗΠΑ, παράγοντας το
12,1% του παγκόσμιου ΑΕΠ έναντι 26,1% των ΗΠΑ. Στη ΣΟΣΔΡ παρα-
γόταν το 60,3% του συνολικού ΑΕΠ της ΕΣΣΔ.

Άρα, ήταν
ιμπεριαλισ-
τική και η
ΕΣΣΔ!:

Μεγάλη σημασία έχει και ο δείκτης μέτρησης του ΑΕΠ σε Μονάδες
Αγοραστικής Δύναμης, με βάση τον οποίο η Ρωσία είναι 6η στον κόσμο
με 4096,53 δισ. δολάρια.

Δυναμική ΑΕΠ Ρωσίας²⁰

1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
-5	-14,5	-8,7	-12,7	-4,1	-3,6	1,4	-5,3	6,4	10
2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
5,1	4,7	7,3	7,2	6,4	8,2	8,5	5,2	-7,8	4,5
2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
4,3	4	1,8	0,7	-2	0,2	1,8	2,5	1,3	-3,1

Η εικόνα αλλάζει όταν αφορά τη βιομηχανική παραγωγή. Η Ρωσία κα-
τατάσσεται 6η στον κόσμο ως προς τον όγκο της βιομηχανικής παρα-
γωγής (στοιχεία: Παγκόσμια Τράπεζα, αρχή 2020).

Κατάταξη	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Κίνα	ΕΕ	ΗΠΑ	Ινδία	Λατвия	Ινδονησία	Ρωσία	Γερμανία	Ν. Κορέα	Μεξικό
% ΑΕΠ	40,5	25,1	19,1	23,0	30,1	41,0	32,4	30,7	39,3	31,9

Περίεργος
πίνακας,
ακόμα πιο
περίεργα τα
"συμπεράσμα-
τα"...

Η δομή του ΑΕΠ: Πρωτογενής: 4,7 (9,4% της απασχόλησης), Δευτε-
ρογενής: 32,4 (27,6%), Τριτογενής: 62,3 (63%).

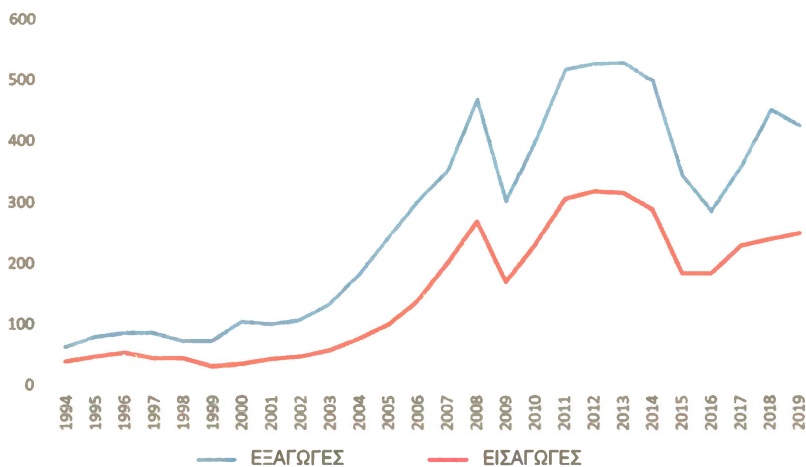
Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι μεγάλο μέρος του παραγωγικού
δυναμικού της σύγχρονης Ρωσίας αποτελείται από στοιχεία πάγιου κε-
φαλαίου που κληροδοτήθηκαν από την ΕΣΣΔ, με αποτέλεσμα το μισό

20. Με βάση στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας της ΕΣΣΔ και της Στατι-
στικής Υπηρεσίας της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

του πάγιου κεφαλαίου της οικονομίας, ιδιαίτερα της βιομηχανίας, να έχει εξαντλήσει την περίοδο αξιοποίησής του και να θεωρείται ξεπερασμένο.²¹

Η εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού του 2021 απέφερε πλεόνασμα 514,8 δισ. ρουβλιών.²²

Το εμπορικό ισοζύγιο της Ρωσίας είναι σταθερά θετικό, όπως φαίνεται από το γράφημα.

Το 2021 η Ρωσία πραγματοποίησε εξαγωγές 493,82 δισ. δολ. και ει-

21. Ανάλυση του οικονομολόγου Ολέγκ Κομόλοφ. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Κομόλοφ, το ποσοστό φθοράς του πάγιου κεφαλαίου στην Ουκρανία ξεπερνά το 60%, ενώ στη Λευκορωσία είναι χαμηλότερο και από της Ρωσίας. Ο αναλυτής αποδίδει το φαινόμενο στον παρασιτικό χαρακτήρα του κεφαλαίου των Ρώσων «ολιγαρχών», που ρίχτηκαν στο κυνήγι του εύκολου κέρδους, ιδιαίτερα στους πλέον κερδοφόρους εξορυκτικούς κλάδους, κάτι που θα οδηγήσει αναπόφευκτα σε αύξηση του κόστους παραγωγής και σε επακόλουθη χειροτέρευση των όρων εργασίας και αμοιβής των εργαζόμενων σε αυτούς τους κλάδους, με συνέπειες στο σύνολο της οικονομίας και στην κατάσταση των λαϊκών στρωμάτων. Αξίζει εδώ να αναφερθεί η ρήση που αποδίδεται στο μεταρρυθμιστή της ρωσικής οικονομίας, τη δεκαετία του '90, Γεγκόρ Γκαϊντάρ, ο οποίος φέρεται να έχει δηλώσει το 1993: «Γιατί να παράγουμε κάτι εμείς οι ίδιοι, αν μπορούμε να το αγοράσουμε από τη Δύση, πουλώντας τους πρώτες ύλες.»

22. Με βάση στοιχεία από δημοσίευμα της ειδησεογραφικής ιστοσελίδας rbc.ru στις 19.4.2022 με τίτλο: «Το υπουργείο Οικονομικών έκανε λόγο για υπέρβαση των εσόδων του προϋπολογισμού έναντι των δαπανών».

Αυτό από μόνο του ονοσιτά τεκμήριο νεοαποικιακής "εξαρτημένης ανάπτυξης", με τη Ρωσία σε θέση πηγής πρώτων υλών, ενέργειας, φυσικών

πόρων και φθηνής εργασιακής δύναμης, και την άρχουσα τάξη να είναι κατ' εσχολήν παρασιτικά κομπραδόρικη (μεσάζων και πράκτορας του ιμπεριαλιστικού κεφαλαίου για την καταλήστευση της χώρας με την απόσπαση μονοπωλιακών υπερκερδών από την άνιση ανταλλαγή κ.λπ.).

σαγωγές 303,99 δισ. δολ., με το εμπορικό της ισοζύγιο να διαμορφώνεται στα 189,83 δισ. δολ.²³

Εξαγωγές της Ρωσίας²⁴

Τυπική δομή εξαγωγών εξαρτημένης χώρας. Μόνο το 3,4% των εξαγωγών αφορά βιομηχανικά προϊόντα (εξαιρουμένων των όπλων).

	2/21 - 1/22 (δισ. δολ.)	Ποσοστό %
Ορυκτά	223,0	43,7
Μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	59,9	11,7
Διαβαθμισμένο τμήμα*	39,6	7,8
Άλλα εμπορεύματα	38,8	7,6
Τιμαλφή	31,2	6,1
Προϊόντα χημικής βιομηχανίας	27,4	5,4
Μηχανήματα, εξοπλισμός, συσκευές	17,1	3,4
Ξυλεία και προϊόντα ξυλείας	12,2	2,4
Προϊόντα φυτικής προέλευσης	11,6	2,3
Πλαστικά, καουτσούκ και ελαστικά προϊόντα	9,9	1,9

* Πρόκειται για τις πωλήσεις στρατιωτικού υλικού.

Εισαγωγές της Ρωσίας

Η δομή των εισαγωγών αποδεικνύει ότι η εξάρτηση είναι και τεχνολογική.

	2/21 - 1/22 (δισ. δολ.)	Ποσοστό %
Μηχανήματα, εξοπλισμός, συσκευές	93,1	31,1
Προϊόντα χημικής βιομηχανίας	36,5	12,2
Μεταφορές	33,4	11,1
Μέταλλα και μεταλλικά προϊόντα	20,9	7,0
Πλαστικά, καουτσούκ και ελαστικά προϊόντα	18,0	6,0
Υφάσματα	13,3	4,4
Προϊόντα φυτικής προέλευσης	12,2	4,1
Τρόφιμα, ποτά, καπνός	12,2	4,1
Διαβαθμισμένο τμήμα	10,3	3,5
Εργαλεία και συσκευές, ρολόγια	9,3	3,1

23. Στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

24. Στοιχεία της Ομοσπονδιακής Τελωνειακής Υπηρεσίας της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

Κύριοι εμπορικοί εταίροι της Ρωσίας (όγκος συναλλαγών σε δισ. δολ. - σύγκριση 2020 με 2019)²⁵

	2020	2019
Κίνα	103,9	93,3
Γερμανία	41,9	78,9
Ολλανδία	28,6	58,6
Μ. Βρετανία	26,6	153,6
ΗΠΑ	23,9	91,1
Τουρκία	20,8	79,8
Ιταλία	20,2	80,1
Ν. Κορέα	19,6	80,5
Ιαπωνία	16,2	79,6
Πολωνία	14,3	80,3

Η Ρωσία διατηρεί προνομιακές εμπορικές σχέσεις με τις χώρες της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης. Σημαντικότερος εταίρος της Ρωσίας στην ΕΑΟΣ παραμένει η Λευκορωσία με αντίστοιχους δείκτες 30,2 δισ. δολάρια (-14,75%), ακολουθεί το Καζακστάν 19,1 (-4,9%) και το Ουζμπεκιστάν με 5,9 δισ. δολάρια (+15,6%).

Το 2020 η Ρωσία πραγματοποίησε εμπορικές συναλλαγές με την Ουκρανία ύψους 9,9 δισ. δολαρίων, ποσό μειωμένο κατά 13,5% σε σχέση με το 2019.

Το εξωτερικό χρέος της Ρωσίας, τη 1.3.2022, ήταν 58,518 δισ. δολ.²⁶ Από το ποσό αυτό, τα 39 δισ. αφορούν κρατικά ομόλογα, από τα οποία τα 2 δισ. πρέπει να αποπληρωθούν μέσα στο 2022 και σύμφωνα με διάταγμα του Προέδρου Πούτιν, από τις 22.6.22, η αποπληρωμή θα γίνεται σε ρούβλια.²⁷

Η Ρωσία είναι μέλος σειράς διεθνών οικονομικών οργανισμών, κυριότεροι από τους οποίους είναι το ΔΝΤ, ο ΠΟΕ, η Ευρασιατική Οικονομική Ένωση, ο Οργανισμός Συνεργασίας της Σαγκάης, ο Ενιαίος Οικονο-

25. Στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

26. Στοιχεία του υπουργείου Οικονομικών της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

27. Άρθρο με τίτλο «Ο Πούτιν υπέγραψε διάταγμα για την πληρωμή του συναλλαγματικού χρέους της Ρωσίας σε ρούβλια», στην ειδησεογραφική ιστοσελίδα RIA Novosti, 22.6.2022.

Τι ακριβώς είναι αυτοί οι οργανισμοί;

Τυπικές αρλούμπες που ανάγονται σε δική προθέσεων ως κριτήριο ιμπεριαλιστικότητας! Ούτε κουβέντα για το Χρήμα ως σχέση παραγωγής!

μικός Χώρος (τελωνειακή ένωση Ρωσίας, Λευκορωσίας, Καζακστάν), οι BRICS,²⁸ το G20.

Με τη συμμετοχή της σε αυτούς τους ιμπεριαλιστικούς οργανισμούς επιδιώκει την προώθηση των συμφερόντων των ρωσικών μονοπωλιακών ενώσεων, θέτοντας υπό αμφισβήτηση την πρωτοκαθεδρία των ΗΠΑ και της ΕΕ, προσπαθώντας να διευρύνει τις όποιες πιθανές ρωγμές και αντιθέσεις μεταξύ των δυο ιμπεριαλιστικών κέντρων και αναπτύσσοντας σχέσεις συνεργασίας που φιλοδοξούν να ανατρέψουν το σημερινό συσχετισμό δύναμης. Αιχμή του δόρατος σε αυτήν την προσπάθεια αποτελεί ο εξοστρακισμός του δολαρίου και δευτερευόντως του ευρώ από τις διμερείς συναλλαγές μεταξύ των χωρών με τις οποίες συναλλάσσεται, η «κάθαρση» των συναλλαγματικών αποθεματικών της Ρωσίας και σειράς χωρών από το δολάριο, η εισαγωγή και χρήση εθνικού νομίσματος στις διμερείς και πολυμερείς συναλλαγές, η αποκατάσταση του χρυσού και η προώθηση άλλων στρατηγικών εμπορευμάτων στη θέση του αποθέματος.²⁹

Τα αποθέματα της Κεντρικής Τράπεζας της Ρωσίας την 1.1.22 ήταν

28. Στη σύνοδο των BRICS που πραγματοποιήθηκε στις 23.6.2022, διαφάνηκε μια ορισμένη αντίθεση στους στόχους και τις προοπτικές της ομάδας, που οφείλεται στη ριζική αλλαγή της παγκόσμιας κατάστασης, που χαρακτηρίζεται από την όξυνση των αντιθέσεων της Κίνας και της Ρωσίας με το «δυτικό κόσμο», τη στιγμή που τα υπόλοιπα μέλη (Βραζιλία, Ινδία και Νότια Αφρική) διατηρούν σχέσεις στρατηγικής συνεργασίας με τις ΗΠΑ και τις άλλες δυτικές χώρες. Για τη Βραζιλία, την Ινδία και τη Νότια Αφρική, η τρέχουσα κατάσταση αποτελεί μια σοβαρή πρόκληση. Η Δύση απαιτεί να συμμετάσχουν στον πόλεμο των κυρώσεων. Η Δύση προσπαθεί να διασπάσει τους BRICS, καλώντας τους εκπροσώπους της Ινδίας και της Ν. Αφρικής να συμμετάσχουν στη σύνοδο της G7. Η ίδια η ύπαρξη αυτής της ένωσης, που αρχικά σχεδιάστηκε για να αποκτήσει μεγαλύτερη ανεξαρτησία από τους δυτικούς θεσμούς, να έχει τη δική της τράπεζα και σύστημα διακανονισμού σε εθνικά νομίσματα, ώστε να μην εξαρτάται από το δολάριο, έρχεται σε αντίθεση με τη βασική ιδέα του πολέμου των κυρώσεων. Σήμερα οι BRICS υποβάλλονται σε μια δοκιμασία που θα καθορίσει τη βιωσιμότητά τους. Μια διαφορετική ερμηνεία της βασικής ιδέας των BRICS από τα μέλη τους είναι αναπόφευκτη. Ενώ η Ρωσία και η Κίνα, που ενδιαφέρονται να δημιουργήσουν εναλλακτικούς μηχανισμούς για την παγκόσμια διακυβέρνηση, τονίζουν την ανάγκη για συλλογική αντίθεση στην ηγεμονία της Δύσης, άλλα μέλη των BRICS προσπαθούν να εξομαλύνουν τις αντιφάσεις, θεωρώντας ότι οι BRICS δεν είναι εναλλακτική των δυτικών θεσμών, αλλά προσθήκη σε αυτά. Ενδεικτική της δυναμικής που αναπτύσσεται αυτήν την περίοδο, είναι η αίτηση της Αργεντινής και του Ιράν να ενταχθούν στην ομάδα.

29. Δες σχετικά το άρθρο του Γ. Σταμάτη στο *Ριζοσπάστη* με τίτλο «Γιατί ο Πούτιν ζητάει ρούβλια και όχι δολάρια για το φυσικό αέριο του από τους Ευρωπαίους;» και τη σχετική ανάλυση του Σ. Γκλάζιεφ με τίτλο «Το νέο παγκόσμιο χρήμα θα μπορούσε να γίνει «χρυσός χωρίς μετρητά»» στην ιστοσελίδα expert.ru, 6.6.2022.

630.627 δισ. δολάρια, από τα οποία τα 497.557 ήταν ξένο συνάλλαγμα και τα 133.070 χρυσός (περίπου 2.250 τόνοι).³⁰ Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Τράπεζας της Ρωσίας (10.6.22), τα αποθέματα αυτά μειώθηκαν στα 594,6 δισ. δολ.³¹

Τα αποθέματα της Κεντρικής Τράπεζας της Ρωσίας αποτελούνται (%):

Ευρώ	33,9	Γιεν	5,9
Χρυσός	21,5	Καναδικό δολάριο	3,2
Γουάν	17,1	Δολάριο Αυστραλίας	1,0
Δολάριο	10,9	Δολάριο Σιγκαπούρης	0,3
Λίρα στερλίνα	6,2		

Από τη γεωγραφική κατανομή των αποθεμάτων, προκύπτει πως, μετά την επιβολή των κυρώσεων, οι ΗΠΑ, η ΕΕ, ο Καναδάς και η Βρετανία δέσμευσαν τα αποθέματα της ΚΤΡ και αυτή πλέον έχει πρόσβαση στο μισό των αποθεμάτων της (περίπου 340 δισ. δολ).³² Το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε πάνω από 20 τρισ. ρούβλια και καλύπτει πλήρως τη νομισματική κυκλοφορία στη χώρα –14 τρισ. ρούβλια, και τις υποχρεώσεις της ΚΤΡ προς τις εγχώριες Τράπεζες –6 τρισ. ρούβλια.³³

Γεωγραφική κατανομή αποθεμάτων της ΚΤΡ (%)³⁴

Χρυσός στην Τράπεζα της Ρωσίας	21,50	Βρετανία	5,10
Κίνα	16,18	Διεθνείς Οργανώσεις	4,30
Γερμανία	15,70	Καναδάς	2,70
Γαλλία	9,90	Αυστρία	2,50
Ιαπωνία	9,30	Άλλες χώρες	5,80
ΗΠΑ	6,40		

Από τα απόλυτα μεγέθη και τη σχετική θέση της οικονομίας της σύγχρονης Ρωσίας προκύπτει ότι πρόκειται για μια ισχυρή καπιταλιστική χώ-

30. Στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

31. Ό.π.

32. Σύμφωνα με δηλώσεις του υπουργού Οικονομικών Σιλουάνοφ το Μάρτη.

33. https://t.me/expert_ru/15576

34. Ντβίροφ Ρινάτ, «Η Κεντρική Τράπεζα κατονόμασε τις χώρες που δεσμεύουν τα διεθνή αποθέματα της Ρωσίας», ιστοσελίδα forbes.ru, 11.4.2022.

ρα, με καθοριστική παρέμβαση του κράτους στην οικονομία, που διεκδικεί ένα μεγάλο μερίδιο στις αγορές, κυρίως του μετασοβιετικού χώρου, και διαθέτει πλουτοπαραγωγικούς πόρους που της επιτρέπουν να επιβάλλει τους όρους της στη διακίνηση εμπορευμάτων στρατηγικής σημασίας.

Οι αντιθέσεις μεταξύ των κυρίαρχων ιμπεριαλιστικών κέντρων και της Κίνας που αναβαθμίζει με αλματώδεις ρυθμούς τη διεθνή της θέση, με τη Ρωσία να ακολουθεί στο σχηματισμό του ευρασιατικού άξονα, θέτοντας υπό αμφισβήτηση την πρωτοκαθεδρία των ΗΠΑ και, δευτερευόντως της ΕΕ, οξύνονται, με αποτέλεσμα να ξεσπούν συγκρούσεις για το ξαναμοίρασμα των αγορών.

Εδώ η αρλούμπα κορυφώνεται!
Όποιος διαθέτει πλουτοπαραγωγικούς φυσικούς πόρους είναι ιμπεριαλιστής!!

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ

Όσα αναφέραμε αποδεικνύουν σύμφωνα με τα λενινιστικά κριτήρια την ανάπτυξη του μονοπωλιακού καπιταλισμού στη Ρωσία και τον ισχυρό ρόλο της στο διεθνές ιμπεριαλιστικό σύστημα.

Στο πλαίσιο όξυνσης των ενδοϊμπεριαλιστικών αντιθέσεων, η ρωσική αστική τάξη αξιοποιεί ιδιαίτερα την υπεροχή της στον τομέα της ενέργειας, τη στρατιωτική της ισχύ ως πυρηνική δύναμη και τη συμμαχία της με την Κίνα.

Στην εσωτερική αγορά της Ρωσίας αυξάνει η συγκέντρωση κεφαλαίου και ο βαθμός εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης. Ισχυροποιούνται οι μονοπωλιακοί όμιλοι, το χρηματιστικό κεφάλαιο και οξύνεται η βασική αντίθεση κεφαλαίου-εργασίας.

Η αστική τάξη της Ρωσίας, που εδραίωσε την εξουσία της μετά τη νίκη της αντεπανάστασης, μετέχει ενεργά στους ανταγωνισμούς για το ξαναμοίρασμα και τον έλεγχο των αγορών και εδαφών με οικονομική σημασία. Συνοψίζοντας, το αστικό κράτος της Ρωσίας ασκεί σταθερά ιμπεριαλιστική πολιτική ανάλογη με την οικονομική, στρατιωτική και πολιτική ισχύ του. Ο Λένιν στην αντιπαράθεσή του με τον Κάουτσκι ανέδειξε το ολέθριο λάθος του διαχωρισμού των αστικών κρατών σε αυτά που ασκούν και σε αυτά που δεν ασκούν ιμπεριαλιστική πολιτική στην εποχή του μονοπωλιακού καπιταλισμού. Η προβληματική αυτή αντίληψη οδηγεί στο λαθεμένο συμπέρασμα ότι ιμπεριαλιστική πολιτική σήμερα ασκούν μόνο οι ΗΠΑ, που διατηρούν την πρωτοκαθεδρία στο διεθνές ιμπεριαλιστικό σύστημα. Αναλυτικότερα γι' αυτό το ζήτημα και τη σημερινή διεθνή θέση της Ρωσίας θα ασχοληθούμε σε επόμενα άρθρα.

Πλήρης διαστρέβλωση του Λένιν! ΠΟΥΘΕΝΑ Ο ΛΕΝΙΝ ΔΕΝ ΛΕΕΙ ΤΕΤΟΙΕΣ ΑΡΛΟΥΜΠΕΣ. Τουναντίον, ΞΕΣΚΙΖΕΙ ΤΟΝ ΚΑΟΥΤΣΚΙ ΠΟΥ ΑΝΑΓΕΙ ΤΟΝ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟ ΣΕ ΕΥΧΕΡΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΛΟΓΩΝ.